Arbeidstilsynet

Forskrift om arbeidstid for sjåfører og andre innenfor vegtransport

Hjemmel: Fastsatt av Samferdselsdepartementet 10. juni 2005 med hjemmel i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven) § 21 annet ledd og lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) § 10-12 åttende ledd.
EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 24d (direktiv 2002/15/EF), nr. 21a (direktiv 2006/22/EF som endret ved direktiv (EU) 2020/1057) og nr. 21ab (forordning (EU) 2022/695).
Endret ved forskrifter 22 mai 2006 nr. 553 (bl.a hjemmel), 19 des 2019 nr. 2045 (i kraft 1 jan 2020), 6 okt 2023 nr. 1595 (i kraft 15 okt 2023), 9 nov 2023 nr. 1843 (i kraft 1 jan 2024).

Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Forskriftens formål er:

1. 1.
   å sikre at arbeidstakere som utfører mobilt arbeid innenfor vegtransport ikke utsettes for uheldige fysiske eller psykiske belastninger,
2. 2.
   å bedre trafikksikkerheten,
3. 3.
   å utjevne konkurransevilkårene.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder for virksomheter som sysselsetter arbeidstakere som deltar i transportaktiviteter som omfattes av kjøre- og hviletidsforskriften eller AETR-forskriften.
Førere som ikke faller inn under definisjonen av selvstendig næringsdrivende førere i § 5 nr. 6, skal ha samme plikter og rettigheter som arbeidstakere.
Endret ved **forskrift 19 des 2019 nr. 2045** (i kraft 1 jan 2020).

§ 3. Medvirkningsplikt

Avsendere, speditører, leverandører, oppdragsgivere og andre ledd i transportkjeden skal medvirke til at bestemmelsene i forskriften følges.
Arbeidstaker skal medvirke til at bestemmelsene i forskriften følges.

§ 4. Forholdet til kjøre- og hviletidsreglene

Denne forskriften utfyller bestemmelsene i kjøre- og hviletidsforskriften og AETR-forskriften. Ved motstrid går bestemmelsene i kjøre- og hviletidsforskriften og AETR-forskriften foran bestemmelsene i denne forskriften, så lenge dette ikke reduserer vernet av arbeidstakeren.

§ 5. Definisjoner

I denne forskriften betyr

1. 1.
   arbeidstid: Den tiden arbeidstakeren er på arbeidsplassen og står til disposisjon for arbeidsgiveren, dvs.:
   a. a.
      Den tiden som går med til transportarbeid på veg. Slikt arbeid omfatter bl.a. kjøring, lasting og lossing, hjelp til passasjerene i forbindelse med på- og avstigning fra kjøretøyet, rengjøring, teknisk vedlikehold og alt annet arbeid som har til formål å sikre kjøretøyet, lasten eller passasjerene, eller å utføre lov- eller forskriftsmessige plikter som har direkte sammenheng med

den transporten som finner sted, herunder tilsyn med lasting og lossing, administrative formaliteter med politi-, toll- og immigrasjonsmyndigheter, osv.

b. b.
Periodene der arbeidstakeren ikke kan disponere tiden sin fritt og må være på arbeidsplassen sin, klar til å utføre det vanlige arbeidet sitt, og det blir utført konkrete arbeidsoppgaver som har sammenheng med tjenesten. Dette gjelder bl.a. ventetid i forbindelse med lasting og lossing når det ikke er kjent på forhånd hvor lenge dette kan ventes å vare.

Arbeidstid skal ikke omfatte hvilepausene som er nevnt i **§ 15** og de periodene arbeidstakeren er tilgjengelig som nevnt i nummer 2.

2. 2.
perioder arbeidstakeren er tilgjengelig:
   a. a.
   Andre perioder enn pauser og hviletid der det ikke kreves at arbeidstakeren oppholder seg på arbeidsplassen sin, men kan anmodes om å påta seg kjøring, fortsette med kjøring eller påta seg annet arbeid. Dette gjelder bl.a. reisetid med ferje eller tog når kjøretøyet er om bord i ferja eller toget, ventetid ved grenser og ventetid som følge av trafikkforbud. Disse periodene skal være kjent for arbeidstakeren på forhånd, og arbeidstakeren skal være kjent med hvor lenge de kan forventes å vare.
   b. b.
   Tid som går med til opphold ved siden av føreren eller i køye mens kjøretøyet er i bevegelse når det er flere arbeidstakere i samme kjøretøy.
3. 3.
samlet arbeidstid: Arbeidstid inkludert overtid.
4. 4.
arbeidsplass: Alle steder det blir utført arbeid som har sammenheng med transporten.
5. 5.
arbeidstaker: Alle arbeidstakere, medregnet praktikanter og lærlinger, som er en del av det reisende personalet som er ansatt i virksomhet som driver person- eller godstransport på veg for egen eller annens regning.
6. 6.
selvstendig næringsdrivende: Alle som oppfyller følgende krav:
   a. a.
   har rett til å arbeide for seg selv uten å være knyttet til en arbeidsgiver gjennom en arbeidsavtale eller andre former for underordnet arbeidsforhold,
   b. b.
   fritt har anledning til å organisere den aktuelle virksomheten sin,
   c. c.
   har en inntekt som er direkte avhengig av fortjenesten av arbeidet og
   d. d.
   står fritt til å ha handelsforhold med flere kunder, eventuelt gjennom samarbeid med andre selvstendig næringsdrivende førere.
7. 7.
uke: Tiden mellom mandag kl 00.00 og søndag kl 24.00.
8. 8.
nattarbeid: Arbeid som utøves i tiden mellom 21.00 og 06.00.

Bestemmelser om arbeidstid, hvilepauser, nattarbeid, m. m.

§ 6. Registrering av arbeidstiden

Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstiden til arbeidstakerne blir registrert. De registrerte opplysningene skal oppbevares i to år etter utgangen av den aktuelle arbeidsperioden. For dette registeret gjelder personopplysningsloven tilsvarende.
Endret ved **forskrift 19 des 2019 nr. 2045** (i kraft 1 jan 2020).

§ 7. Arbeidsplan

Dersom arbeidstakerne arbeider til ulike tider av døgnet, skal det utarbeides en arbeidsplan som viser hvilke uker, dager og tider den enkelte arbeidstakeren skal arbeide. Arbeidsplanen skal utarbeides i samarbeid med deres tillitsvalgte. Dersom ikke annet fremgår av tariffavtale, skal arbeidsplanen drøftes med de tillitsvalgte så tidlig som mulig og senest to uker før iverksettelsen. Arbeidsplanen skal være lett tilgjengelig for arbeidstakerne.

§ 8. Alminnelig arbeidstid

Alminnelig arbeidstid må ikke overstige ni timer i løpet av 24 timer og 40 timer i løpet av sju dager.
Alminnelig arbeidstid må ikke overstige ni timer i løpet av 24 timer og 38 timer i løpet av sju dager for:

1. 1.

   døgnkontinuerlig skiftarbeid og sammenliknbart turnusarbeid,
2. 2.

   arbeid på to skift som regelmessig drives på søn- og helgedager, og

   sammenliknbart turnusarbeid som regelmessig drives på søn- og helgedager,
3. 3.

   arbeid som innebærer at arbeidstakeren må arbeide minst hver tredje søndag,
4. 4.

   arbeid som hovedsakelig drives om natten.

§ 9. Rett til redusert arbeidstid

Arbeidstaker som av helsemessige, sosiale eller andre vektige velferdsgrunner har behov for å få redusert sin arbeidstid, har rett til dette dersom arbeidstidsreduksjonen kan gjennomføres uten vesentlig ulempe for virksomheten. Når avtalt periode med redusert arbeidstid er over, har arbeidstaker rett til å gå tilbake til tidligere arbeidstid. Under ellers like forhold har arbeidstaker med redusert arbeidstid fortrinnsrett til å øke sin arbeidstid når stilling blir ledig i virksomheten, forutsatt at stillingen helt eller i det vesentlige er tillagt de samme arbeidsoppgavene.
Ved tvist om rett til redusert arbeidstid gjelder bestemmelsene i **arbeidsmiljøloven § 10-13**.
Endret ved **forskrift 22 mai 2006 nr. 553**.

§ 10. Adgang til gjennomsnittsberegning av alminnelig arbeidstid

Ved skriftlig avtale kan den alminnelige arbeidstid ordnes slik at den i løpet av en periode på høyst ett år blir gjennomsnittlig så lang som foreskrevet i **§ 8**, men ikke over 48 timer i løpet av sju dager og ikke over ni timer i løpet av 24 timer.
Ved virksomhet som er bundet av tariffavtale, kan arbeidsgiveren og de tillitsvalgte skriftlig avtale at den alminnelige arbeidstiden skal ordnes slik at den i løpet av en periode på høyst ett år blir gjennomsnittlig så lang som foreskrevet i **§ 8**, men ikke over 54 timer i løpet av sju dager og ikke over 10 timer i løpet av 24 timer.
På samme vilkår som i annet ledd, kan arbeidstiden ordnes slik at den i løpet av en periode på høyst 16 uker blir gjennomsnittlig så lang som foreskrevet i **§ 8**, men ikke over 60 timer i løpet av sju dager og ikke over 10 timer i løpet av 24 timer.
Alminnelig arbeidstid for arbeidstakere som arbeider mer enn tre timer om natten, skal i gjennomsnitt ikke overstige åtte timer i løpet av 24 timer.
Gjennomsnittsberegningsperioden for nattarbeid er fire uker.
Lengre arbeidstid enn det som følger av **§ 8** må ikke nyttes i mer enn seks uker i sammenheng.

§ 11. Overtidsarbeid og merarbeid

Arbeid utover alminnelig arbeidstid etter **§ 8**, jf. **§ 10**, regnes som overtidsarbeid.
For arbeidstaker som har redusert arbeidstid eller som er deltidsansatt, regnes den arbeidstiden som går utover den avtalte, men innenfor den alminnelige arbeidstiden, som merarbeid.
Overtidsarbeid og merarbeid er tillatt dersom det foreligger et særlig og tidsavgrenset behov for økt arbeidsinnsats.
Før overtidsarbeid og merarbeid iverksettes skal arbeidsgiver dersom det er mulig, drøfte nødvendigheten av det med arbeidstakerne eller deres representant.
Pålagt overtid må ikke overstige 200 timer i kalenderåret.
Arbeidsgiver plikter å frita arbeidstaker fra å utføre overtidsarbeid og merarbeid når denne av helsemessige eller vektige sosiale grunner ber om det. Arbeidsgiver plikter også ellers å frita arbeidstaker som ber om det, når arbeidet uten skade kan utsettes eller utføres av andre.
Arbeidsgiver og arbeidstaker kan slutte skriftlig avtale om overtidsarbeid på inntil 400 timer i kalenderåret.
For overtidsarbeid utover alminnelig arbeidstid etter **§ 8**, skal det betales et tillegg til lønnen arbeidstaker har for tilsvarende arbeid i den alminnelige arbeidstiden. Tillegget skal være minst 40 prosent.

§ 12. Samlet daglig arbeidstid

Samlet daglig arbeidstid må ikke overstige 13 timer i løpet av 24 timer.
Hvis det blir utført nattarbeid, skal daglig samlet arbeidstid ikke overstige 10 timer i løpet av 24 timer.

§ 13. Samlet ukentlig arbeidstid

Den samlede ukentlige arbeidstiden må i gjennomsnitt ikke overstige 48 timer.
Maksimalt kan den samlede ukentlig arbeidstid utgjøre 60 timer, dersom den i løpet av en periode på 16 uker i gjennomsnitt ikke utgjør mer enn 48 timer.
Når arbeidstaker utelukkende utfører persontransport utenfor rute kan en ukentlig hvileperiode tas etter 12 sammenhengende arbeidsdager. Samlet ukentlig arbeidstid skal i løpet av en periode på 16 uker i gjennomsnitt uansett ikke utgjøre mer enn 48 timer.

§ 14. Daglig og ukentlig fritid

Arbeidstaker skal ha minst 11 timer sammenhengende døgnhvil i løpet av 24 timer. Hviletiden kan reduseres i samsvar med bestemmelsene i kjøre- og hviletidsforskriften eller AETR-forskriften.
Arbeidstaker skal ha en sammenhengende ukehvil på minst 36 timer i løpet av sju dager, og slik at det alltid inngår et helt døgn i friperioden. Fritida skal så vidt mulig legges til en søn- eller helgedag. Arbeidstaker som har utført søn- eller helgedagsarbeid, skal ha det følgende søn- og helgedagsdøgn fri.
Ved virksomhet som er bundet av tariffavtale, kan arbeidsgiveren og de tillitsvalgte avtale at denne fritida gjennomsnittlig skal være 36 timer, men aldri kortere enn 24 timer i noen enkelt uke. Forutsetningen er at arbeidstakerne gis kompenserende hvile, eller annet passende vern dersom dette ikke er mulig.
Ved virksomhet som er bundet av tariffavtale, kan arbeidsgiver og de tillitsvalgte for en periode på inntil 26 uker avtale en arbeidstidsordning som gir arbeidstakerne fri gjennomsnittlig hvert annet søn- og helgedagsdøgn, likevel slik at det ukentlige fridøgn minst hver tredje uke faller på en søn- eller helgedag.

§ 15. Hvilepauser

Hvilepauser skal avholdes ved behov, eller etter maksimalt seks timers arbeidstid. Hvilepausen skal vare i minst 30 minutter dersom samlet arbeidstid utgjør mellom seks og ni timer, og minst 45 minutter dersom samlet arbeidstid er over ni timer. Hvilepausene kan deles opp i perioder på minst 15 minutter hver.
Når arbeidstakeren blir pålagt overtidsarbeid av mer enn to timers varighet etter at den alminnelige arbeidstid er avviklet, skal arbeidstakeren først gis en pause på minst en halv time. Når forholdene gjør det nødvendig, kan denne pausen kortes ned eller forskyves. Pauser som legges etter alminnelig arbeidstids slutt, godtgjøres som overtidsarbeid, men regnes ikke med i det antall timer det er tillatt å arbeide overtid etter § 11. Forskyves pausen til før alminnelig arbeidstids slutt, regnes den med som en del av den alminnelige arbeidstida.
Praktikanter og lærlinger omfattes av de samme bestemmelsene om hviletid som andre arbeidstakere har krav på etter kjøre- og hviletidsforskriften eller AETR-forskriften.

§ 16. Helsekontroll av nattarbeidere

Arbeidstaker som hovedsakelig utfører arbeid om natten skal gis tilbud om gratis helsekontroll før tiltredelse og deretter med jevne mellomrom.

§ 17. Godtgjørelse for nattarbeid

Godtgjørelse for nattarbeid må ikke være av en slik art at trafikksikkerheten settes i fare.

§ 18. Arbeid for flere arbeidsgivere

Ved tilsetting hos flere arbeidsgivere som er omfattet av denne forskriften, skal samlet arbeidstid for disse summeres. Arbeidsgiveren skal skriftlig be arbeidstakeren om en oversikt over de timene vedkommende har arbeidet for en annen arbeidsgiver som er omfattet av denne forskriften. Arbeidstakeren plikter å fremlegge opplysningene skriftlig.

§ 19. Unntak

Ved virksomhet som er bundet av tariffavtale kan arbeidsgiver og de tillitsvalgte slutte skriftlig avtale om å gjøre unntak fra bestemmelsene i § 12 første og annet ledd og § 13 annet ledd dersom det foreligger objektive eller tekniske forhold eller forhold som er knyttet til organiseringen av arbeidet. Samlet daglig arbeidstid må likevel ikke overstige 16 timer. Perioden for gjennomsnittsberegning i § 13 annet ledd må ikke overstige 26 uker.
Bestemmelsene i forskriften kan fravikes for arbeid som på grunn av naturhendinger, ulykkeshendinger eller andre uforutsette begivenheter må foretas for å avverge fare for eller skade på liv eller eiendom.
Unntak etter første og andre ledd forutsetter at arbeidstakerne sikres tilsvarende kompenserende hvileperioder, eller der dette ikke er mulig, at det sørges for et passende vern av de berørte arbeidstakerne.

Kontroll og straff mv.

Overskrift endret ved forskrifter 22 mai 2006 nr. 553, 6 okt 2023 nr. 1595 (i kraft 15 okt 2023).

§ 20. Kontroll

Arbeidstilsynet, politiet og Statens vegvesen er kontrollmyndigheter i samsvar med de respektive hjemmelslover.
Kontrollmyndighetene nevnt i første ledd kan gjennomføre kontroll både langs veg og i foretak.
Kontroll av arbeidstid langs veg skal være begrenset til det som effektivt lar seg kontrollere ved å undersøke fartsskriveren eller annet registreringsutstyr. En omfattende kontroll av arbeidstid kan kun gjennomføres ved en foretakskontroll.
Statens vegvesen er koordinerende organ etter kjøre- og hviletidsforskriften § 10 tredje ledd, og skal herunder påse at forpliktelsene etter direktiv 2006/22/EF artikkel 5 blir ivaretatt.
Kontrollmyndighetene skal utføre kontroll etter denne forskriften i henhold til direktiv 2006/22/EF.
Endret ved forskrifter 22 mai 2006 nr. 553, 19 des 2019 nr. 2045 (i kraft 1 jan 2020), 6 okt 2023 nr. 1595 (i kraft 15 okt 2023).

§ 21. Straff

Overtredelse av denne forskriften eller vedtak truffet i medhold av den kan straffes etter vegtrafikkloven § 31 og arbeidsmiljøloven kap. 19.
Endret ved forskrift 22 mai 2006 nr. 553.

§ 22. Særskilt om kontroll av arbeidstid

Kontroll med etterlevelse av denne forskriften skal organiseres slik at det ved at utvelgelse av arbeidsgivere til kontroll tas hensyn til arbeidsgivers risikoprofil.
Det skal benyttes den felles formel for beregning av risikoklassifisering i direktiv **2006/22/EF** som er fastsatt i forordning **(EU) 2022/695**, jf. **forskrift 2. juli 2007 nr. 877 om kjøre- og hviletid og fartsskriver for vegtransport i EØS § 1**.
Tilføyd ved forskrift **6 okt 2023 nr. 1595** (i kraft 15 okt 2023), endret ved forskrift **9 nov 2023 nr. 1843** (i kraft 1 jan 2024).

§ 23. Etterfølgende foretakskontroll

Det skal medføre foretakskontroll hos arbeidsgiver, dersom det langs veg avdekkes alvorlige overtredelser av

a. a.

   denne forskrift, eller

b. b.

   forskrift om kjøre- og hviletid og fartsskriver for vegtransport i EØS.

Tilføyd ved forskrift **6 okt 2023 nr. 1595** (i kraft 15 okt 2023).

Ikrafttredelse

§ 24. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft 1. juli 2005.
Endret ved forskrift **6 okt 2023 nr. 1595** (i kraft 15 okt 2023, tidligere § 22).